

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 9. september 2024
Kontor: Forvaltningsretskontoret
Sagsbeh: Frederik Fog Samuelson
Sagsnr.: 2024-10418
Dok.: 3415688

Besvarelse af spørgsmål nr. 1325 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 1325 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 12. august 2024. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Peter Hummelgaard

/

Sofie Skou Sandager

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 1325 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren oplyse, om ministeren er enig i, at Folketingets Ombudsmand med fordel i højere grad kunne inddrages som ansvarlig for undersøgelser, der normalt gennemføres som advokatundersøgelser, som foreslået i professor Frederik Waages kronik i Berlingske 11. april 2024, for at kunne sikre, at institutionen kom til at spille en større rolle i dagligdagen i den statslige og kommunale administration?”

Svar:

1. Det følger af ombudsmandslovens § 10, at Folketingets Ombudsmand i uøvelsen af sit hverv er uafhængig af Folketinget.

Bestemmelsen er i sin nuværende form indført ved lov nr. 473 af 12. juni 1996, og svarer med en enkelt redaktionel ændring til § 3 i den tidligere ombudsmandslov (lovbekendtgørelse nr. 642 af 17. september 1986). I bemærkningerne til lovforslaget, jf. Folketingstidende 1995-96, tillæg A, side 1709 f., er bl.a. anført følgende vedrørende ombudsmandens forhold til Folketinget:

”Ombudsmanden vælges af Folketinget efter hvert folketingsvalg, jf. lovforslagets § 1, stk. 1, og Folketinget kan når som helst afskedige ombudsmanden, hvis denne ikke længere nyder Folketingets tillid, jf. lovforslagets § 3. Men en gang valgt og indtil afskedigelse udøver ombudsmanden sit hverv uafhængig af Folketinget, jf. lovforslagets § 10.

Uafhængigheden har den selvfølgelige konsekvens, at Folketinget ikke kan pålægge ombudsmanden at tage en sag op til behandling eller forbyde ombudsmanden at behandle en sag. Så meget mindre kan Folketinget diktere udfaldet af ombudsmandens sagsbehandling.

Uafhængigheden er blevet understreget af det forhold, at Folketinget og dets udvalg har afholdt sig fra efterfølgende stillingtagen til og kritik af ombudsmandens udtalelser, selv om disse fra tid til anden har været genstand for debat i salen eller i udvalgene.

Den respekt for ombudsmandens uafhængighed, som Folketinget således har vist, har været en væsentlig forudsætning for ombudsmandsinstitutionens succes.”

2. Det vil udgøre et grundlæggende brud med de nuværende rammer for ombudsmandsinstitutionen, hvis der etableres en ordning, hvor Folketinget får mulighed for at pålægge ombudsmanden, hvilke sager ombudsmanden skal behandle.

Det kan i den forbindelse bemærkes, at ombudsmanden ved flere lejligheder har givet udtryk for, at tilliden til ombudsmandens politiske neutralitet forudsætter, at det søges undgået, at ombudsmanden placeres som led i en politisk konflikt mellem på den ene side Folketinget eller dele deraf og på den anden side regeringen eller et medlem af denne. Der kan f.eks. henvises til FOB 1973.66, hvor ombudsmanden afviste, at et folketingsudvalg kan indbringe en sag for ombudsmanden.

Det bemærkes endvidere, at det også i den statsretlige litteratur er antaget, at sager af mere politisk karakter falder uden for ombudsmandens kompetence efter grundlovens § 55.

Henrik Hjort Elmquist anfører følgende i Regeringsprærogativerne, 1. udgave (2013), s. 807:

”[...] i forhold til grundlovens regeringskompetencer kan det samlet set anføres, at grundlovens §§ 20-22, som vedrører regeringens deltagelse i den lovgivende magt, falder uden for ombudsmandens kompetence. Det samme gælder de øvrige regeringskompetencer, såfremt Folketinget har taget stilling til regeringens udøvelse af disse. Herudover bør ombudsmanden i en række situationer afstå fra at foretage prøvelse af hensyn til ombudsmandens politiske neutralitet.”

Desuden anfører Max Sørensen i Statsforfatningsret, 2. udgave ved Peter Germer (1972), s. 261, bl.a., at:

”[...] navnlig er ministres deltagelse i regeringsmagten [...] og i lovgivningsproceduren, ligesom deres forhold over for Folketinget i øvrigt, unddraget ombudsmandens kompetence”

Dette medfører ikke, at ombudsmanden ikke kan behandle en sag, der også har politiske elementer. Den tidligere ombudsmand, Hans Gammeltoft-Hansen, har bl.a. anført, at ombudsmanden ikke skal undlade at behandle en sag, blot fordi den (også) indeholder en politisk substans, men at ombudsmanden i sager, hvori der både indgår politik og jura, skal begrænse sin prøvelse til de juridiske elementer i sagen, jf. Hans Gammeltoft-Hansen,

”Ombudsmandens rolle i sager med politisk indhold”, trykt i FOB 2009, s. 9 ff. Dette illustreres eksempelvis af ombudsmandens behandling af Tamilsagen, jf. FOB 1988.100, Instruksagen, jf. FOB 2017-10, og sagen om annoncer fra udlændingemyndighederne i libanesiske aviser om stramninger og regler i den danske udlændingelovgivning, jf. FOB 2015-63.

Det er imidlertid antaget at være en konsekvens af ombudsmandens uafhængighed, at ombudsmanden afholder sig fra at behandle sager af politisk karakter, som Folketinget selv har taget stilling til. Det kan f.eks. være en sag, hvor en forvaltningsmyndigheds afgørelse mv. har været bedømt af Folketinget eller et folketingsudvalg. Her må ombudsmanden enten afvise at tage stilling til afgørelsen eller lægge Folketingets bedømmelse uprøvet til grund, jf. f.eks. FOB 1989.112. Der har desuden siden 1989 været fast praksis for, at ombudsmanden orienteres i tilfælde, hvor et folketingsudvalg har en minister i samråd (samrådsproceduren), jf. f.eks. FOB 1988.27 ff. Hvis der er et samråd om et emne, ombudsmanden har taget under behandling, vil ombudsmanden ifølge denne procedure afvente en melding fra det relevante udvalg om, at samrådet alene var af orienterende karakter, før ombudsmanden færdigbehandler sagen. Der kan i denne forbindelse henvises til Jon Andersen m.fl., Ombudsmandsloven med kommentarer, 2. udgave (2013), s. 105 ff.

Om forholdet mellem Folketinget og Folketingets Ombudsmand har ombudsmand Niels Fenger i ”Ombudsmanden – et værn for borgernes retssikkerhed”, Ugeskrift for Retsvæsen, 2020, afd. B, s. 38, bl.a. anført følgende:

”Ombudsmanden er heller ikke *Folketingets* Ombudsmand i den forstand, at han skal sikre Folketingets rettigheder over for regering og forvaltning. Bortset fra det generelle billede, som følger af ombudsmandens årsberetninger og af individuelle underretninger om væsentlige afgjorte sager, er ombudsmanden heller ikke Folketingets instrument til at få indsigt i centraladministrationen.”

Det bemærkes i forlængelse heraf, at ombudsmandens bedømmelsesgrundlag er gældende ret. Ombudsmanden kan ikke få til opgave at klarlægge og beskrive et hændelsesforløb til brug for eventuelle politiske overvejelser. Hertil kommer, at ombudsmandens undersøgelser efter fast praksis retter sig mod myndigheder og ikke enkeltpersoner og

dermed ikke tager stilling til, om enkeltpersoner har handlet i strid med loven, samt hvilke konsekvenser (f.eks. ansættelsesretlige) det i givet fald måtte have, jf. f.eks. Niels Fenger, ”Ombudsmanden – et værn for borgernes retssikkerhed”, Ugeskrift for Retsvæsen, 2020, afd. B, s. 38.

Det kan desuden bemærkes, at Folketingets Retsudvalg i betænkning afgivet den 8. december 2011 vedrørende valget af den tidligere ombudsmand, Jørgen Steen Sørensen, tilkendegav, at udvalget fremover ville være tilbageholdende med at give ombudsmanden tilladelse til at have hverv i offentlige eller private virksomheder, foretagender eller institutioner, jf. ombudsmandslovens § 29, stk. 2, og at udvalget fremover ikke vil give samtykke til, at ombudsmanden kan deltage i egentligt lovforberedende arbejde (B 23 som fremsat, Folketinget 2011-2012 – bilag 1). Tilkendegivelsen blev fremført i forlængelse af Retsudvalgets beretning over forslag til folketingsbeslutning om ændring af ombudsmandsloven (Retsudvalget 2010-11, B 99, bilag 2), hvor der bl.a. blev stillet forslag til ændring af ombudsmandsloven, hvorefter ombudsmanden ikke skulle kunne deltage i kommissioner, sagkyndige udvalg mv., der vedrører emner eller lovgivningsområder, som ombudsmanden i sin udøvelse af embedet skulle fortolke og forholde sig til.

Endelig bemærkes det, at Folketingets Ombudsmand ikke kan træffe retligt bindende afgørelser, men alene kan fremsætte kritik, afgive henstillinger samt i øvrigt fremsætte sin opfattelse af en sag, jf. ombudsmandslovens § 22.

3. Jeg mener, at ombudsmandsinstitutionen er meget velfungerende, og at den siden sin oprettelse har haft en afgørende rolle i udviklingen af dansk forvaltningsret og myndighedsudøvelse. Det mener jeg både er hensigtsmæssigt og ønskeligt fortsætter. Jeg vil derfor advare mod en så grundlæggende ændring af institutionens karakter, som det vil være, hvis Folketinget kan pålægge ombudsmanden at undersøge bestemte sager.